

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет природничих наук
Кафедра географії та природознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В21 Геоурбаністика

Освітня програма Середня освіта (Географія)
Спеціальність 014 Середня освіта
Спеціалізація 014.07 Географія
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри географії та природознавства
Протокол № 1 від “15” вересня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Геоурбаністика
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Викладач (-і)	доцент Закутинська Ірина Іванівна
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	irina.zakutynska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Вибіркова
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	щотижня
2. Анотація до курсу	
<p>Дисципліна «Геоурбаністика» є вибірковою навчальною дисципліною для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Географія). Викладання навчальної дисципліни «Геоурбаністика» є формування у здобувачів вищої освіти знань про географічне місцезонашування міст, закономірності розвитку і особливості прояву процесів урбанізації в Україні та світі; тенденції розвитку суспільства в сучасному урбанізованому середовищі. Дана дисципліна включає аналіз історико-географічних, політичних, соціальних, економіко-географічних, проектувальних та інших аспектів розвитку міст і міських систем. У ньому розкривається складність і динамічність процесів урбанізації, висвітлюється значення і зміст географічного підходу до розробки стратегій розвитку міст і систем розселення, окреслюються особливості впливу глобалізаційних процесів на функціонування міст і значення глобальних міст у цьому контексті, а також аналізуються гострі проблеми, що існують у міському середовищі. Актуальність дисципліни зумовлена кількома положеннями. По-перше, на сьогодні більше половини населення Землі зосереджено в містах, які становлять основну форму розселення людей. По-друге, міські утворення є фокусами взаємодії соціальних, економічних, екологічних, транспортних та інших проблем. Розуміння цього та володіння необхідною інформацією і методами дослідження з метою управління розвитком, сприяють їхньому вирішенню. Таким чином, по-третє, вивчення розвитку міських поселень і мереж є важливим як для науковців, так і для фахівців, які приймають рішення щодо просторової організації розвитку будь-якої території.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета – розгляд просторової еволюції й особливостей прояву урбанізації в різних регіонах, формування у студентів їхнього сприйняття як особливих географічних об'єктів і процесів у країнах різного типу, а також розуміння тенденцій розвитку суспільства в сучасному високоурбанізованому середовищі. Досягнення цієї мети сприятиме підготовці фахівців географічних та інших спеціальностей для дослідницької та практичної роботи з проблем розвитку міст та їхніх мереж.</p> <p>Цілі:</p>	

- 1) характеристика історико-географічних, соціальних, політичних, економіко-географічних та інших аспектів розвитку міст та урбанізаційних систем у країнах різного типу;
- 2) аналіз процесів урбанізації, що набули глобального характеру в сучасному світі;
- 3) розгляд просторових закономірностей урбанізації через розкриття особливостей основних етапів еволюції міських систем;
- 4) визначення ролі та значення міст у міжнародних відносинах і територіальній структурі господарства;
- 5) розкриття впливу глобалізації на урбанізаційні процеси, розгляд глобальних міст у цьому контексті, а також питання конкурентоспроможності міст у сучасному високоурбанізованому світі;
- 6) виявлення особливостей функціонування міст в умовах неоліберальної політекономічної доктрини розвитку суспільства;
- 7) характеристика основ міської політики та стратегічного планування соціально-економічного і просторового розвитку міст;
- 8) з'ясування значення та змісту географічних підходів до розробки стратегій розвитку міст і систем розселення;
- 9) аналіз проблем і конфліктів, що виникають у містах різного ієрархічного рівня та можливі стратегічні шляхи їхнього розв'язання.

4. Компетентності

- С 1.** Здатність і готовність спрямувати дії на розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у науково-дослідній роботі в сферах педагогіки.
- С 3.** Здатність і готовність розробляти моделі та готувати аналітичні звіти про сучасний стан та розвиток географічної освіти рідною та іноземними мовами
- С 5.** Вміння спілкуватися із нефахівцями, певні навички викладання, роботи зі ЗМІ.
- С 8.** Володіння філософськими знаннями, теорією та методологією (підходами, принципами і методами) розпізнавання проблеми, виявлення характерних ознак ситуації; застосування цих методів та принципів, аналіз соціальних і природних об'єктів, процесів, ситуацій, проблем, випадків, що розпізнають деформації та встановлюють їх причини. Діагностика поширюється на ситуації, що відображають предмет професійної діяльності, міжнародні проекти, програми.

5. Результати навчання

- D 8.** Уміння застосовувати знання та розуміння на операційному рівні теоретичної і прикладної географії та суміжних наук (економіки, соціології, психології тощо), щоб розвинути розуміння міждисциплінарних зв'язків курсів географії, педагогіки та методики викладання.
- D 10.** Вміти здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язування професійних ситуацій.
- D 11.** Вміти виконувати відповідні експериментальні дослідження та застосовувати дослідницькі навички за професійною тематикою.
- D 13.** Здатність до творчого пошуку, нестандартного розв'язання наукових проблем і ситуацій, ефективного їх розв'язання нестандартними способами.

6. Організація навчання курсу				
Обсяг курсу				
Вид заняття			Загальна кількість годин	
лекції			12	
практичні			18	
самостійна робота			60	
Ознаки курсу				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
3	014.07 Середня освіта (Географія)	2	вибірковий	
Тематика курсу				
Тема, план	Форма заняття	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Теоретико-методологічні основи формування географії міст. 1. Панівні концепції сутності міст в різних наукових школах. 2. Провідні теоретичні положення географії міст, понятійно-термінологічний апарат. 3. Розвиток наукових знань з географії міст. 4. Методи наукових досліджень міських поселень та їх систем.	Лекція, практич. робота	Практичне заняття / 2	5	Згідно розкладу
Тема 2. Місто як провідна форма розселення населення 1. Міські утворення. Еволюція в часі. 2. Ієрархія, функції та структура міст. 3. Феномен урбанізації: фактори та особливості. 4. Міські системи розселення: становлення та структура. 5. Регіональні системи міських поселень.	Лекція, практич. робота	Практичне заняття / 2	5	Згідно розкладу
Тема 3. Економіка міст та розвиток ринкових відносин.	Лекція, практич. робота	Практичне заняття / 2	5	Згідно розкладу

<p>1. Економічна база міст та економічна ефективність розвитку виробництва.</p> <p>2. Система зайнятості та міський ринок праці.</p> <p>3. Промислове виробництво міст та його економічна ефективність.</p> <p>4. Транспортна інфраструктура міст.</p> <p>5. Конкурентоздатність міських поселень.</p>				
<p>Тема 4. Районне і міське планування.</p> <p>1. Міська політика та районне і міське планування.</p> <p>2. Земельна рента міських поселень її суспільно-географічне значення</p> <p>3. Територіальна організація міст.</p>	<p>Лекція, самост. робота, практ. робота</p>	<p>Практичне заняття / 2 год Тестування, самостійна робота</p>	<p>5</p>	<p>Згідно розкладу</p>
<p>Тема 5. Глобальні міста і розвиток над міських розселенських утворень світу.</p> <p>1. Глобальні міста: теорія і сучасний стан.</p> <p>2. Глобальна система міст.</p> <p>3. Проблеми і перспективи розвитку глобальних міст.</p>	<p>Лекція, самост. робота, практ. робота.</p>	<p>Практичне заняття / 2 год</p>	<p>5</p>	<p>Згідно розкладу</p>
<p>Тема 6. Урбаністичний простір України у формуванні загальногеографічних знань учнів.</p> <p>1. Міжнародний досвід здійснення міської політики. Європейський контекст.</p> <p>2. Концепція сталого (збалансованого) міського розвитку України.</p> <p>3. Планування соціально-економічного та просторового розвитку міст в Україні.</p> <p>4. Стратегічне планування міського розвитку.</p>	<p>Лекція, практ. робота</p>	<p>Практичне заняття / 2 год Тестування, самостійна робота</p>	<p>5</p>	<p>Згідно розкладу</p>

<p>Тема 7. Місто як культурний феномен.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття культура. 2. Головні критерії типології культур. 3. Відмінності між міською і сільською культурою. 4. Поняття архітектурного стилю. 5. Романський, готичний стиль, ренесанс, барокко, класицизм, ампір. 6. Течії модернізму – авангардизм, конструктивізм, функціоналізм, футуризм, кубізм, експресіонізм. 	<p>Самост. робота, практ. робота.</p>	<p>Практичне заняття / 2 год Тестування, самостійна робота</p>	<p>5</p>	<p>Згідно розкладу</p>
<p>Тема 8. Занепадаючі міста світу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність явища міського занепаду, деградації міста. 2. Фізичний занепад та занепад духовно-культурної сфери міського суспільства. 3. Деурбанізація і контурбанізація. 4. Причини занепаду: економічні, екологічні, демографічні. 5. Депопуляція у європейських містах, її наслідки. 6. Аналіз причин занепаду Детройта, Нового Орлеану тощо. 7. Техногенні катастрофи: приклад Чорнобиля. 	<p>Самостійна робота, практ. робота.</p>	<p>Практичне заняття / 2 год Тестування, самостійна робота</p>	<p>5</p>	<p>Згідно розкладу</p>
<p>Тема 9. Урбанізація як глобальний соціально-економічний процес. Просторові закономірності урбанізації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Індустріалізація і зростання міст. 	<p>Самостійна робота, практ. робота</p>	<p>Практичне заняття / 2 год Тестування, самостійна робота</p>	<p>5</p>	<p>Згідно розкладу</p>

<p>2. Урбанізація в вузькому (як зростання частки міського населення) і в широкому (як багатогранний глобальний соціально-економічний процес) сенсах слова.</p> <p>3. Феномен урбанізації.</p> <p>4. Характерні ознаки сучасної урбанізації.</p> <p>5. Рівні й етапи розвитку урбанізації.</p> <p>6. Поняття урбанізації території як показник рівня урбанізації.</p> <p>7. Тенденції урбанізації.</p>				
<p>Тема 10 Сучасні урбаністичні тенденції в світі. Формування «міст майбутнього» (green-city, smart-city, creative-city тощо). Світові міста (global-city)</p> <p>1. Особливості світових урбанізаційних процесів на сучасному етапі розвитку суспільства.</p> <p>2. Кількісні зміни міського і сільського населення у світовому розрізі та за регіонами.</p> <p>3. Тенденції і масштаби урбанізаційних процесів у розвинених країнах і країнах, що розвиваються, регіонально-диференційований розвиток урбанізаційних процесів.</p> <p>4. Макрополізація світу. Формування агломераційних і надагломераційних утворень (мегалополісів).</p> <p>5. Перспективи урбанізації.</p>		Самостійна робота		Згідно розкладу
<p>Тема 11. Місто в розселенні населення та територіальній організації</p>		Самостійна робота	5	Згідно розкладу

<p>господарства. Міські системи (міські агломерації, урбанізовані райони, урбанізовані зони, мегалополіси).</p> <p>1. Міста і територіальна організація продуктивних сил. Системний підхід до аналізу місця міст у територіальній організації продуктивних сил.</p> <p>2. Місто як система у великій системі міст.</p> <p>3. Проблеми дослідження ієрархічної підпорядкованості міських поселень за їх виробничими зв'язками та місцем в міжселенських системах культурно-побутового обслуговування.</p>				
<p>Тема 12. Урбанізаційні процеси та міста України</p> <p>1. Передумови сучасних процесів розвитку міст в Україні. 2. Етап зародження і становлення міст. 3. Індустріальний період розвитку міст.</p> <p>4. Період незалежної України.</p> <p>5. Чинники гальмування процесу субурбанізації в Україні.</p> <p>6. Особливості сучасних урбанізаційних процесів в Україні.</p> <p>7. Урбанізаційна структура України.</p> <p>8. Міські агломерації.</p> <p>9. Проблеми урбанізації в Україні.</p> <p>10. Пріоритетні заходи для покращення ситуації.</p>		Самостійна робота	5	Згідно розкладу
7. Система оцінювання курсу				

Загальна система оцінювання курсу	максимально 50 балів студент отримує під час проведення практичних занять; ще 50 балів студент отримує за складання екзамену.
Вимоги до письмової роботи	екзаменаційний білет містить 50 тестових завдань. Вага 1 питання – 1 бал.
Практичні заняття	Кожне практичне заняття оцінюється в 5 балів. В кінці семестру виставляється середньозважена оцінка за всі заняття. Вага оцінки за практичні заняття - 80 % від оцінки допуску. Ще 10% - це вага оцінки за самостійну роботу (розраховується як середньозважена за всі види роботи), ще 10 % - це вага оцінки за індивідуальну роботу (5-бальна шкала).
Умови допуску до підсумкового контролю	Під час навчання на практичних заняттях отримати не менше 25 балів, а також, обов'язково захистити індивідуальну роботу країнознавчого характеру згідно обраної тематики (Оцінка геополітичного положення держави).

8. Політика курсу

Всі аудиторні та самостійні заняття проводяться з дотриманням етичних стандартів професії.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із викладачем дисципліни.

Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття. Забороняється добровільна передача інформації між студентами під час екзамену чи практичних робіт.

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням: «Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”» https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96627_27.09.2018.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

В Університеті діють морально-етичні принципи та правила поведінки викладачів і студентів, яких слід дотримуватися у своїй діяльності, прописані в Кодексі честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81.FR12.pdf>

Політика щодо перекладання змістових модулів та оскарження оцінювання

Ліквідація академічної заборгованості, перекладання змістових модулів та оскарження результатів оцінювання проводиться згідно порядку прописаного в «Порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2019/11/PORYaDOK-Orhanizatsii-Ta-Provedennia-Otsiniuvannia-Uspishnosti-Studentiv-Prykarpatskoho-Natsionalnoho-Universytetu-Im.-Vasyliya-Stefanyka.pdf>

Участь в опитуванні (анкетуванні)

По завершенні вивчення курсу здобувачі вищої освіти мають можливість пройти опитування у системі Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності <https://d-learn.pnu.edu.ua/> щодо удосконалення якості навчання. Анкета носить анонімний характер і включає 10 запитань, відповіді на них будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді.

Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності студентів, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати їх пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література

Базова:

1. Де Блій Г., Муллер П., Шаблій О. Географія: Світи, регіони, концепти / Переклад з англ., за редакцією і з співучастю О. Шаблія. – К.: Либідь, 2004.
2. Гладкий О.В., Іщук С.І. Географія міст. Геоурбаністика. Підручник. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2014. – 300 с.
3. Дронова О.Л. Геоурбаністика: навч. посібн. для вищих навч. заклад. – К.: ВПЦ «Київський ун-т», 2014. – 420 с.
4. Йен Гел. Міста для людей. – К.: Основи, 2018.
5. Посацький Б.С. Основи урбаністики. Навч. посібн. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська Політехніка”, 2010.

Допоміжна:

6. Атлас світу. – Київ: ДНВП “Картографія”, 2010.
7. Генеральний план розвитку м. Львова до 2025 р. – Режим доступу: www.city-adm.lviv.ua

8. Гудзеляк І. І. Географія населення: Навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2019.

9. Львів. Комплексний атлас / О. Шаблій, С. Матковський, О. Вісьтак та ін. – К.: ДНВП «Картографія», 2012.

10. Назарук М.М. Львів у ХХ столітті. Соціально-екологічний аналіз. – Львів, 2008.

11. Посацький Б.С. Простір міста і міська культура (на зламі ХХ–ХХІ століття): Монографія – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська Політехніка”, 2007.

12. Салій І. М. Урбанізація в Україні: соціальний та управлінський аспекти. – К.: Наук. думка, 2005. – 302 с.

13. Україна. Огляд урбанізації. – Міжнародний банк реконструкції та розвитку / Світовий банк, 2015. – 195 с.

14. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін: монографія / за ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. – Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. – 438 с.

Бібліотеки:

1. Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. Франка вулиця В'ячеслава Чорновола, 22, Івано-Франківськ, Івано-Франківська область.

2. Наукова бібліотека ПНУ ім. Василя Стефаника вулиця Шевченка, 57, Івано-Франківськ, Івано-Франківська область

3. Читальний зал центральної міської бібліотеки вулиця Пилипа Орлика, Івано-Франківськ, Івано-Франківська область.

Викладач _____

І.І. Закутинська